

den vroegeren bezoeker van het heiligdom niet allereerst als kunst werd ondergaan, maar voor hem bovenal een bepaalde symboolwaarde belichaamde. Zeker, het geldt hier een min of meer, maar het geldt dan toch een accentverschil, dat ook in het scheppingsproces véél gewicht in de schaal kan leggen. Onze — betrekkelijke — onmacht om levende, bevredigende, overtuigend nieuwe ornamentvormen te vinden, mag er m.i. als bewijs voor gelden.

Tot slot rest nog de vraag in hoeverre de Noordwestindiaansche kunst kenmerkend kan heeten voor het prae-Europeesche Amerika. Over het geheel wijkt zij duidelijk af van de oude kunst der naburige, met veeren getooide Indianenstammen, en zal zij dus goeddeels wel van Aziatischen oorsprong geweest zijn. In negatieve zin wijkt zij af door de merkwaardige, algeheele afwezigheid van ceramische producten, waardoor de Noordwestindianen genoodzaakt waren op een heel primitieve wijze te koken; namelijk door roodheet gemaakte steenen te laten vallen in met water gevulde houten kuipen. En dit is temeer opmerkelijk, daar alle overige Amerikaansche Indianen juist meesters waren in de pottenbakkerskunst, al was het beginsel van het wiel hun niet bekend.

In positieve richting blijkt de kunst van de Noordamerikaansche noordwestkust vooral afwijkend door de ver doorgevoerde poging, architectuur met houtplastic te vereenigen, welk pogen sterk herinnert aan de kunst der Maori's van Nieuw Zeeland en in mindere mate aan die van eenige Indonesische volken. Waar echter het Maori houtsnijwerk (afb. 13) bijna altijd menselijke gestalten vertoont, soms vrijwel bedolven onder een karakteristieke spiraalvormige ornamentatie, daar geeft de Noordwestsculptuur in hoofdzaak diervormen te zien, veelal op schoone organische wijze boven elkander gestapeld.

En in zooverre mag men haar typisch Amerikaansch noemen. Diervormen namelijk, betrekkelijk zelden aangetroffen in de Afrikaansche plastic, iets vaker misschien in de Melanesische, maar weer nagenoeg niet in de Polynesische, leverden steeds overvloedig stof tot een soms onvolprezen kunstzinnige beelding voor den vroegeren bewoner der Nieuwe Wereld.

NOTEN

1) Woordenboek der Ned. Taal, Nijhoff en Sijthoff, Deel V, blz. 1750. — Terloops zij opgemerkt, dat handafbeeldingen ook in andere werelddeelen zijn aangetroffen, bijv. in Arizona (N.-Am.). In de Christelijke archeologie is de hand een uiterst gewichtig symbool, nml. vindt men eeuwenlang God den Vader enkel stoffelijk uitgebeeld als een hand: zinnebeeld der centrale scheppende en vernietigende Almacht (Vgl. Kraus: *Real-Encyclopädie der christlichen Alterthümer*). Het laatste mag volstaan om de magisch religieuze symboolwaarde van de hand te doen uitkomen. In de eerste instantie kan het een en ander zijn grond hebben gevonden in het eenvoudige feit, dat de hand het werktuig bij u i t n e m e n d h e i d was, zonder hetwelk de mensch niets had kunnen uitrichten. In de oudheid toch zien wij hem steeds geneigd zijn werktuigen, waarvan hij zich afhankelijk voelde, te aanbidden, daarom kan hij ook juist in vroegste tijden zijn hand hebben vereerd.